

הוראת הספר "את שאהבה נפשי" – אהבה וזוגיות במחשבת ישראל

הנחיות למורה לבניית יחידות הלימוד

כללי

ספר זה מיועד לתלמידי מחשבת ישראל בחינוך הממלכתי הלומדים את המקצוע ברמה מוגברת. הספר יכול להילמד בהיקף של 1-2 יחידות לימוד, במסגרת היחידה השנייה ומעלה. מעבר לעיסוק בנושא האהבה והזוגיות, שהוא מעניין ורלוונטי ביותר לתלמידים בגיל ההתבגרות (כיתות י"א-י"ב), ספר זה עשוי לשמש גם כמבוא נרחב להשתלשלות המחשבה היהודית לדורותיה (ממחשבת המקרא ועד הגות זמננו), כיוון שכל אחד ממרבית פרקי הספר בנויים באופן כרונולוגי ותוך הדגשת התפתחות המחשבה בסוגיה הנדונה לאורך תקופות שונות. רמת הבסיס היא יחידת לימוד אחת, ורמה מורחבת היא: יחידה וחצי א שתי יחידות לימוד.

בגלל מגוון המקורות העצום המובא בספר מפורט להלן המבנה הבסיסי המחייב של היחידה הראשונה, אשר מבוסס בעיקר על שני השערים הראשונים בספר ועל מקורות מרכזיים אחדים משערים אחרים. מבנה זה מכיל רשימת מקורות חובה ומקורות לבחירה. על המורה לבנות את היחידה הראשונה בכיתתו על פי ההנחיות להלן.

בנוסף, יכול המורה לבחור מקורות כרצונו מכל שערי ספר הלימוד כדי להרחיב את ההוראה בהיקף של חצי יחידה עד יחידה נוספת מעבר ליחידת הבסיס.

היקף חומר הלימוד של יחידה אחת הוא כעשרים מקורות. "מקור" לצורך עניין זה מוגדר כטקסט ארוך או כאוסף טקסטים קצרים המהווים יחד יחידת משמעות שלמה. כך למשל, מקור ראשוני וקטעי פרשנות קצרים המתייחסים אליו עשויים להיחשב יחד כמקור אחד. כמו כן, קבוצת מובאות קצרות המופיעות במסגרת דיון שלם תיחשב כמקור אחד.

המושגים ההגותיים, הביוגראפיים, הביבליוגרפיים הנלווים למקורות בספר הם הלק בלתי נפרד מלימוד המקורות. יש ללמד את המושגים הרלוונטיים למקור הנלמד (היעזרו במפתח שבסוף הספר).

קבלה וחסידות: בספר הלימוד הובאו מקורות רבים מתחום הקבלה והחסידות. בבניית התכנית המורחבת מומלץ לשלב לפחות שלושה-ארבעה מקורות מתחומים אלה בגלל אופיים המיוחד ותרומתם הייחודית ואף

המהפכנית לעיסוק באהבה במחשבת ישראל. זו גם הזדמנות להציג לתלמידי המגמה תחום זה ברמת מבוא.
(רצוי להיעזר במושגים השונים על הקבלה והחסידות הפזורים לאורך הספר. ראו המפתח שבסוף הספר.)

"מעניין לעניין", שירים ויצירות אומנות: מומלץ לפתוח לפחות חלק מן הפרקים בשירים שבראש כל פרק.
חלק גדול מקטעי "מעניין לעניין" עשויים גם הם לשמש כטריגר לשיעורים או כהעשרה נוספת.
השירים ויצירות האומנות השלובים בספר לכל אורכו הם חלק בלתי נפרד מן המקורות. חשוב להיעזר בהם ולדרוש אותם.

מבנה יחידת הלימוד הראשונה על הספר "את שאהבה נפשי"

(ההפניות להלן הן למספרי העמודים בספר הלימוד.)

שער ראשון: פותחים באהבה

פרק ראשון: "מה זאת אהבה?"

דיון בבעיית ההגדרה של ה"אהבה" על היבטיה ודימוייה השונים:

חובה: אריך פרום, אמנות האהבה, עמ' 28-29

בחירה: יש לבחור מתוך עמ' 12-30 לפחות ארבע מובאות (רובן ככולן קצרות) המתייחסות לנושא. מומלץ במסגרת זו להתייחס לשירו של ביאליק בפתח הפרק.

"אהבה ארצית ושמימית": דיון ביחס שבין שני סוגי האהבה

חובה: אפלטון, המשתה, עמ' 35-40

מקרא, קריאת שמע, עמ' 32

בחירה: יש לבחור מקור אחד (לפחות) מתוך הבאים (המתייחסים כולם למצוות "ואהבת"): רוזנצוויג, די-וידאש, יעוז-קסט – עמ' 33-46.

פרק שני: האהבה – בעקבות שיר השירים

היכרות עם שיר השירים כמקור מכונן לכל דיון באהבה במחשבת ישראל: לשון הספר, מעמדו במקרא ומקומו בפרשנות ובהגות המאוחרת

חובה:

1. רקע לשיר השירים וקריאה ראשונית בו, עמ' 48-51
2. הדיון בחז"ל על הכללתו בכתבי הקודש, עמ' 52-59 (יש ללמוד את כל המקורות בעמודים אלה.)
3. דיון כללי במושג פרד"ס והדגמתו בפרשנות לשיר השירים; בחירה של שתיים מן הדרכים בעמ' 60-60
בחירה: יש לבחור מקור אחד (ניתן לבחור חלק מכל אחד מן המקורות) מן הבאים: אלקבץ (קבלת שבת); הרב קוק; א' גרין, בעמ' 69-81.

שער שני: אהבה, זוגיות ומיניות

פרק ראשון: אהבה וזוגיות

דיון במושגים זוגיות (דרך הזוגיות הראשונה), נישואין והיחס ביניהם ובין האהבה

חובה: מקרא, בראשית א-ב-ג, עמ' 87-91

אפלטון, המשתה (המשך), עמ' 98-99

בחירה:

1. יש לבחור מקור אחד (לפחות) מן הפרשנויות הבאות לבראשית ולטיבה של הזוגיות: מדרשים (ניתן ללמד את חלקם); פילון האלכסנדרוני; הרי"ד סלוביצ'יק; לוינס, מעמ' 92-98, 100-101.
2. יש לבחור מדרש אחד (לפחות) בנושא הנישואין מתוך המדרשים מעמ' 102-104
3. יש לבחור מקור אחד נוסף להשוואה בנושא הנישואין מעמ' 105-110.

פרק שני: אהבה ומיניות

דיון במקומו של המין באהבה וביחס שבין מיניות ובין קדושה.

חובה: יהודה אברבנאל, שיחות על האהבה, עמ' 124-129

הרמב"ם, מורה נבוכים ופירוש המשנה, מול איגרת הקודש, עמ' 118-122

בחירה: יש לבחור מקור אחד (לפחות) מבין הבאים המתייחסים להיבטים שונים של המיניות: מקורות מקראיים; אגדת ר' חייא בר אשי; רס"ג; רמב"ם על דרך האמצע; רש"ר הירש; פרויד; לוינס, בעמ' 113-120, 123, 130-138.

פרק שלישי: זוגיות בין אלוהים לישראל

דיון בדימוי הזוגיות ביחסי ישראל-אלוהים, תוך התמקדות במתח שבין חיי משפחה ובין לימוד תורה בעולמם של חכמים

חובה: סיפורו של בן עזאי וסיפור הבתולה מאלג'יר, עמ' 143-146

בחירה: יש לבחור מקור אחד מתוך הבאים: מקורות מקראיים; סיפורו של רב רחומי; זוהר; בעמ' 140-141;
147-150.

**קטעים נבחרים מתוך: שער שלישי (היש 'מחיר' או 'גבול' לאהבה!?)
ושער רביעי (מעגלי התקרבות והתרחקות באהבה)**

דיון בהבחנה שבין אהבה התלויה בדבר ואהבה שאינה תלויה בדבר
חובה: משנה מסכת אבות מול מסכת תענית (ט"ו באב) והרקע המקראי, עמ' 157-161
בחירה: יש לבחור מקור אחד (לפחות) המפרש את ההבחנה שבמשנה, מעמ' 157-159; 162-168

דיון בתפיסת אהבת האל ויראתו אצל הרמב"ם
חובה: (ניתן ללמד רק חלק נבחר מן הקטעים)
1. "וכיצד היא האהבה הראויה?", עמ' 191-194
2. "והיאך היא הדרך לאהבתו?", עמ' 230-234

דיון בדינאמיות, בעליות ובמורדות ואף בטראגיות שבאהבה האנושית ובאהבת אלוהים
בחירה: יש לבחור מקור אחד מן השניים הבאים: ר' נחמן מברסלב, הלב והמעין, עמ' 249-252; או: שיר השירים ופרשנות הרי"ד סלוביצי'ק, בעמ' 213-218; 254-255

